

هُوآَشَافِي

سرطان کولون و رکتوم: علل بروز، شیوه‌های تشخیص و درمان

توجه: این مطالب جنبه اطلاع رسانی دارد و توصیه می‌شود حتماً با پزشک معالج خود مشورت فرمائید.

دکتر محمد رضا زالی

استاد بیماریهای گوارش و کبد دانشگاه علوم پزشکی بهداشتی شهید بهشتی

درآمد

سرطان روده بزرگ رکتوم یکی از شایع‌ترین سرطان‌هایی است که انسان به آن مبتلا می‌شود طبق آمارهایی که در کشورهای صنعتی وجود دارد، این بیماری سومین سرطان شایع در جوامع بشری در بین زنان و مردان است و دومین علت مرگ ناشی از سرطان محسوب می‌شود به گونه‌ای که اگر مصرف دخانیات تحت کنترل قرار گیرد این سرطان به عنوان اولین عامل مرگ و میر ناشی از سرطان‌ها در انسان محسوب خواهد شد.

این بیماری زن و مرد را بطور یکسان مبتلا می‌سازد و به استثنای موارد ارثی و خانوادگی، اغلب از سن پنجاه سالگی به بعد شیوع دارد. تخمین زده می‌شود بعد از این سن 5 تا 6 درصد افراد در طول عمر خود دچار این بیماری می‌شوند. علت سرطان کولون و رکتوم مانند سایر سرطان‌ها مشخص نیست، ولی شواهد، تجربیات و پیشرفت دانش، میزان شناخت و آگاهی ما را از بیماری بیش از گذشته افزایش داده است و بر این اساس دانشمندان معتقدند که دو عامل مهم محیطی و ارث در ایجاد بیماری نقش دارند. در رابطه با عوامل مساعد کننده در مبحث پیشگیری، که امیدواریم که شماره آینده چاپ شود، بحث خواهیم کرد. این بیماری به سه شکل مشاهده می‌شود.

1- نوع موردی

این شکل از بیماری که بدون زمینه ارثی و فامیلی در افراد بروز می‌کند معمولاً پس از سن 50 سالگی ایجاد می‌شود و شایع ترین نوع ابتلا را تشکیل می‌دهد. بر همین اساس انجام آزمون‌های غربالگری را برای افراد بالای 50 سال توصیه می‌کنند.

2- نوع ارثی و ژنتیک

این فرم بین 10 تا 15 درصد از موارد این بیماری را تشکیل می‌دهد. از آنجایی که میزان ابتلا در بستگان درجه اول فرد مبتلا زیاد است، خوشبختانه می‌توان با آموزش افراد خانواده و انجام آزمون‌های پیشگیرانه، از بروز بیماری جلوگیری کرد.

3- نوع فامیلیال

حدود 25 درصد از مبتلایان به سرطان کولون و رکتوم در این گروه قرار دارند و این سرطان در بستگان و افراد فامیل درجه اول و دوم و سوم مشاهده می‌شود و بر این اساس دیگر اعضای خانواده به درجات در معرض خطر ابتلاء قرار دارند. بدین ترتیب ملاحظه می‌شود با توجه به سن و سابقه ارث و فامیلی تا حد زیادی می‌توان با اقدامات پیشگیرانه این بیماری را تحت کنترل درآورد و خوشبختانه با شناسایی بیشتر ژن‌های دخیل در ایجاد این بیماری، پزشکان قادر خواهند بود برنامه پیشگیری و تشخیص زود رس را با اطمینان بیشتری به اجرا درآورند.

کولون و رکتوم چیست؟

روده بزرگ یا کولون که قسمت تحتانی دستگاه گوارش را تشکیل می‌دهد از یک لوله عضلانی توخالی تشکیل شده که از قسمت انتهایی روده کوچک یا ایلئوم شروع و به نایه مقعد ختم می‌شود. این روده حدود 1/5 متر طول دارد و بزرگترین قطر آن در ابتدای روده بزرگ یعنی سکوم است. این قطر به تدریج رو به کاهش می‌رود تا به ناحیه رکتوم برسد. در ابتدای روده بزرگ یا سکوم، زایده آپاندیس قرار دارد. کولون علاوه بر سکوم از یک قسمت بالا رونده یا صعودی که در قسمت راست شکم و یک قسمت افقی در بالای شکم و بخشی دیگری که در قسمت چپ شکم قرار دارد، بنام کولون نزولی، تشکیل شده است.

کولون نزولی به بخشی منتهی می‌شود که سیگمویید نامیده می‌شود و ادامه آن به رکتوم ختم می‌گردد. طول رکتوم حدود 12 تا 15 سانتی متر است و به اسفکترهای ناحیه مقعد می‌رسد. وظیفه روده بزرگ جذب آب و املاح، انتقال مواد زاید به قسمت انتهایی روده برای دفع و محل ذخیره سازی مواد تا زمان دفع ارادی آن است.

سرطان از قسمت داخلی کولون ناحیه مخاطی منشاء می‌گیرد. تجربه نشان داده تومورهای سرطانی کولون از پولیپ و یا زائده‌ای گوشتی خوش خیم در مخاط منشاء می‌گیرند و چند سال به طول می‌انجامد تا از مرحله خوش خیم به مرحله بدخیم یا سرطان تبدیل شوند. این روند فرصت مناسبی را به وجود می‌آورد تا بتوان با اقدامات پیشگیرانه از بروز سرطان جلوگیری کرد.

پولیپ چیست؟

- پولیپ یک زائده گوشتی یا زگیل مانند است که از سطح مخاط رشد می‌کند.
- پولیپ‌ها معمولاً خوش خیم هستند.
- برداشتن پولیپ می‌تواند از بروز سرطان جلوگیری کند.

سرطان چیست؟

سرطان از تغییر ماهیت سلول‌های سالم بوجود می‌آید. در بدن تحت یک اصول معین سلول‌ها با نظمی مشخص تولید تکثیر و رشد می‌کند. و به تدریج از بین می‌روند و سلول‌های جدید جایگزین سلول‌های از بین رفته می‌شوند. روند طبیعی به طور مرتب تکرار می‌شود و مخاط روده همیشه از سلول‌های سالم و تازه برخوردارند و این عضو فعالیت طبیعی خود را ادامه می‌دهد. در شرایطی که سلول‌های طبیعی تغییر ماهیت می‌دهند. میزان رشد آن‌ها از کنترل خارج می‌شود و به صورت خود مختار و بدون وقفه رشد و گسترش پیدا می‌کنند بدین ترتیب نظم و ساختار بافت طبیعی و عضو را بهم می‌زنند. از سوی دیگر میزان مرگ و میر این سلول‌ها هم بسیار کم است. رشد بی‌وقفه موجب ایجاد تومور یا زخم و انتشار آن به نواحی نزدیک و دور دست به صورت متاستاز می‌شود میزان ابتلا به سرطان در نواحی مختلف کولون و رکتوم متفاوت است.

علائم سرطان کولون و رکتوم

علائم سرطان کولون بستگی به ناحیه‌ای ابتلاء روده دارد، بر این اساس علائم سرطان رکتوم با علائم سرطان کولون راست، کاملاً متفاوت است. سرطان در قسمت چپ کولون علائم پرسر و صداتری نسبت به قسمت راست دارد. به طور کلی علائمی که در این سرطان ایجاد می‌شود برای این بیماری اختصاصی نیست و ممکن است در سایر بیماری‌های کولون نیز مشاهده شود. ولی اصل بر این است که در شرایط خاص به این گونه علائم توجه شود. نکته مهم دیگر، پیگیری علائم تا ثابت شدن عامل ایجاد علائم است. از آنجا که طیف تظاهرات بیماری گسترده است به چند نکته کلیدی اشاره می‌شود:

- **تغییر در اجابت مزاج:** اگر عملکرد روده شما قبلاً طبیعی بوده است و اینکه دچار تغییر شده است، به عنوان علامت مهم تلقی می‌شود.
- **وجود خون در مدفوع:** (به صورت روشن، تیره و یا سیاه) همیشه بهتر است بعد از اجابت مزاج به تغییر رنگ و شکل و فرم مدفوع دقت نمایید.
- **اسهال و یا یبوست:** دل پیچه و حساس فشار در ناحیه رکتوم همراه با دفع خون یا بلغم می‌تواند از جمله علائم مهم تلقی شود.
- **احساس تخلیه ناکامل روده:** این علامت منجر به مراجعه مکرر به توالت می‌شود.
- **باریک شدن قطر مدفوع:** این مورد نیز از علائم مهم است و مجدداً توصیه می‌شود به فرم مدفوع بعد از اجابت مزاج توجه کنید.
- **درد شکم:** این مورد نیز یکی از علائم مهم است. توجه داشته باشید که نوع درد بر اساس این که محل بیماری در قسمت چپ یا راست باشد، متفاوت است.

خو شبختانه سرطان کولون از ابتدا با علائم درد همراه است، ولی درد شکم خاصی ندارد. بیماری در این قسمت چپ ممکن است با احساس نفخ یا پری، دل پیچش شروع شود و به تدریج با رشد تومور و ایجاد تنگی در کولون، علائمی شبیه انسداد روده ایجاد شود.

در قسمت راست، این بیماری تا زمان استقرار کامل اغلب درد ندارد و ممکن است با علائم دیگری نظیر بی‌اشتهایی، کم‌خونی و دفع خون سیاه همراه باشد. در صورت توسعه بیماری درد در قسمت تحتانی راست شکم و اطراف ناف عارض می‌شود. نکته قابل توجه این که علائم درد و نفخ و احساس پری روده که در این بیماری مشاهده می‌شود ممکن است در اغلب بیماری‌های کولون هم وجود داشته باشد. ولی باید در نظر داشت در شخصی که قبلاً هیچ‌گونه علائم روده‌ای نداشته است، بروز این علائم برای اولین بار بسیار مهم است.

افرادی که از کولیت عصبی و یا ضایعات التهابی روده‌ای رنج می‌برند، به علائم فوق‌العاده‌اند. ولی اگر در سیر بیماری متوجه شدند که علائمشان تشدید شده است باید به دنبال آن علت باشند.

• **کاهش وزن و لاغری:** از جمله علائم مهم است و باید به آن توجه داشت.

• **کم‌خونی و خستگی:** دنبال از دست دادن تدریجی خون بوجود می‌آید و شخص ممکن است ماه‌ها با آن زندگی کند و به آن عادت کرده باشد و به پزشک مراجعه ننماید. لذا هر نوع کم‌خونی را به دقت پیگیری نمایید.

• **علائم غیر روده‌ای:** گاهی اوقات سرطان کولون دارای علائم روده‌ای نیست و ممکن است تظاهرات غیر روده‌ای از جمله اتساع شکم، تجمع آب در جدار شکم، بزرگی کبد از نشانه‌های اولیه بیماری باشد.

همانطور که مشاهده کرده‌اید علائم این بیماری وسیع و گسترده است و با سایر بیماری‌های روده‌ای تداخل دارد. ولی نکته مهم این است که در هر شرایطی که هستید علت بروز علائم را توسط پزشک معالج پیگیری و مشخص نمایید و مطمئن شوید که علائم ناشی از سرطان کولون نمی‌باشند. در این رابطه اصل مهم توجه و پیگیری است.

تشخیص سرطان کولون و رکتوم

تشخیص سرطان کولون و رکتوم می‌تواند بسیار ساده باشد.

گاهی با بروز کوچکترین علائمی که ذکر شد و به کارگیری روش‌های تشخیصی می‌توان به نتیجه رسید گاهی اوقات تشخیص ساده نیست و از پیچیدگی برخوردار است که همکاری بیمار و پزشک و تداوم پیگیری می‌تواند این مشکل را حل کند.

همانطور که ذکر شد علائم این بیماری از طیف گسترده‌ای برخوردار است و نوع علائم می‌تواند برای تشخیص و مرحله بیماری تعیین‌کننده باشد به عنوان مثال اگر تنها بیمار با علائم انسداد روده مراجعه کند نشان‌دهنده این است که تومور به داخل جدار روده هم نفوذ کرده است. لذا در موقع تشخیص بیماری می‌توان مشخص کرد بیمار در چه مرحله‌ای قرار دارد.

با این مقدمه، زمانی که بیمار با علائم فوق‌مراجعه می‌کند پزشک با اقدامات متعددی تلاش در تشخیص این بیماری دارد که این اقدامات شامل موارد ذیل است:

- گرفتن شرح حال دقیق از تاریخچه فامیلی و بروز علائم
- انجام معاینه دقیق به منظور وضعیت شکم و سایر ارگان‌ها و پی‌گیری علت نفخ و درد
- انجام معاینه رکتوم، به منظور ارزیابی وجود خون و یا توده و غیره، اقدامات تشخیصی ذیل براساس توافق بیمار و پیشنهاد پزشک است.

• سیگموئیدوسکوپی: نگاه کردن قسمت چپ روده در شرایطی که علائم به نفع وجود عارضه در قسمت چپ کولون باشد.

• با ریم انما: عکس برداری از روده می‌تواند ما را در روند تشخیص یاری دهد.

• کولونوسکوپی: در حقیقت بهترین روش برای تشخیص قطعی و برداشتن نمونه است و در ضمن از بیماری‌های دیگر روده از جمله بیماری‌های التهابی پولیپ، دیورتیکول و غیره نیز مطلع می‌شویم. در اکثر موارد تشخیص قطعی و کولوسکوپی است. این روش به ما اجازه می‌دهد اگر پولیپی مشاهده شد برداشته شود که ضمن یک اقدام تشخیصی می‌تواند یک عمل پیشگیرانه نیز تلقی شود.

- سی تی اسکن: به منظور ارزیابی و وضعیت سرطان در روده و داخل شکم و سایر ارگان‌ها انجام می شود. با انجام این آزمون پزشک متوجه می شود که بیماری در چه مرحله‌ای است و کدام روش درمانی را توصیه نماید.
 - آزمون‌های خونی: گاهی اوقات نشانه‌هایی از تومور در بدن است که به مارکرهای سرطان معروف هستند. این مارکرهای سرطان معروف هستند. این مارکرها را آنتی ژن کار سینوزن -CA19 و CEA CA125 ، 9 می نامند که اغلب در فرم‌های پیشرفته میزان آن در خون افزایش می یابد. گاهی اوقات انجام این آزمون می تواند سر نخ از وجود عارضه در بدن باشد و پزشک را به ادامه اقدامات تشخیصی و جستجو برای علت آن علاقمند می سازد.
- لازم به تذکر است که این آزمایش‌ها می توانند گاهی به صورت مخفی و یا مثبت کاذب باشند و همیشه صددرصد نمی توانند تعیین کننده باشند.

مرحله بندی سرطان کولون

پس از آن که سرطان کولون تشخیص داده شد. لازم است که بدانیم این بیماری در چه مرحله‌ای است زیرا که درمان‌های ارائه شده بر اساس مرحله بیماری شکل می گیرد لذا پیش از ارائه هر گونه درمان لازم است مرحله سرطان کولون را به دقت تعیین کنیم تا بهتر بتوانیم از درمان‌ها نتیجه بگیریم.

صحبت از مرحله بیماری است، این عبارت چه معنی و مفهومی دارد؟

سرطان کولون و رکتوم از سلول‌های بدخیمی شکل می گیرد که در بافت این عضو به وجود می آیند و چون تابع مقررات و نظم بدن نیستند، به طور خود مختار تکثیر و توسعه پیدا می کنند. این روند حالتی پر تحرک و دینامیک به این بیماری می دهد و موجب توسعه و گسترش آن می شود. و بدین جهت از خصوصیات این سرطان توسعه طلبی آن است. لذا مهم است وضعیت و مرحله بیماری به دقت شناسایی شود. برای اطلاع شما به طور خلاصه می گوئیم که این بیماری شش مرحله دارد که به صورت ذیل است:

1- مرحله صفر: در چنین شرایطی سرطان فقط از تعداد محدودی سلول بدخیم و آن هم در لایه مخاطی جدار روده تشکیل شده است. ممکن است به صورت یک پولیپ کوچک و یا زائده‌ای برجسته و یا خراش سطحی باشد. شناخت این مرحله اغلب مشکل است و تنها با کولونوسکوپی و نمونه برداری می توان به وجود آن پی برد. این مرحله بهترین زمان تشخیص سرطان کولون است و با برداشتن زمان تشخیص سرطان کولون است و با برداشتن آن می توان به ریشه کن کردن سرطان از بدن امیدوار شد. این مرحله اغلب در غربالگری‌ها مشخص می شود و تمام تلاش‌های پیشگیری و غربالگری برای آن است که بتوانیم بیماری را در این مرحله شناسایی کنیم.

2- مرحله I- در این شرایط تومور از لایه مخاطی فراتر رفته و به لایه‌های مبانی جدار کولون نفوذ کرده است. این شرایط هم بسیار مطلوب است و خوشبختانه تومور هنوز در محلول اولیه قرار گرفته است.

3- مرحله II- در این مرحله تومور تمام جدار روده را فرا گرفته است این مرحله دو حالت دارد. در حالت IIA تنها جدارهای روده درگیر است و در حالت IIB کمی به خارج از جدار روده نیز گسترش یافته است.

4- مرحله III- در این حالت تومور ضمن عبور از جدار روده به غدد لنفاوی اطراف هم انتشار پیدا کرده است، در مرحله سوم چند حالت مشاهده می شود که ممکن است به حالت‌های ذیل باشد:

مرحله IIIA- سه عدد از غدد لنفاوی درگیر شده‌اند.

مرحله IIIB- به بافت اطراف جدار روده گسترش یافته است.

مرحله IIIC- در این مرحله بیماری بیش از چهار عدد از غدد لنفاوی را گرفتار ساخته، به بافت‌های اطراف گسترش یافته است و حتی ممکن است پریتونئ را هم درگیر کرده باشد.

5- IV : در این مرحله سرطان علاوه بر نفوذ جدار و بافت‌های اطراف روده از طریق غدد لنفاوی به سایر اندام‌های دور دست از جمله کبد نیز توسعه پیدا کرده است. در این مرحله تنها روده بزرگ گرفتار نیست، بلکه جدار داخلی شکم و ارگان‌های دیگر هم مورد تهاجم قرار گرفته‌اند.

همان طور که ملاحظه شد شناسایی این تومور که در چه مرحله‌ای است بر تصمیم گیری نوع درمان و اثر بخشی آن تأثیر بسزایی دارد.

از چه روش‌هایی می‌توان برای تعیین مرحله بیماری استفاده نمود؟

در اغلب موارد می‌توان با استفاده از همان روش‌های تشخیصی که بدان‌ها اشاره شد مرحله بیماری را نیز مشخص کرد. ولی گاهی اوقات تومور در مرحله اولیه رشد چندانی ندارد و بر عکس توسعه کلی و گسترده‌گی آن به سایر اعضا قابل توجه است، بر عکس ممکن است یک تومور پر سرو صدا باشد ولی از گسترده‌گی چندانی برخوردار نباشد. لذا همواره باید تلاش شود وضعیت و مرحله تومور به دقت شناسایی شود.

جدا از امکانات تشخیصی، روش‌های ذیل می‌تواند راهنمای مناسبی برای مرحله بندی بیماری سرطان کولون و رکتوم باشد: در مورد سرطان رکتوم، معایه با انگشت دست که با کمک دستکش و مایع ژله مانند مورد استفاده قرار می‌گیرد. گسترده‌گی موضعی تومور را مشخص می‌کند. گاهی اوقات می‌توان از اندوسونوگرافی کمک گرفت. این دستگاه در حقیقت کولو سکوپ است که نوک آن مجهز به سونوگرافی کوچک است و با کمک آن می‌توان توسعه موضعی تومور را مشخص نمود.

• انجام سونوگرافی، سی تی اسکن و یا MRI که بهترین آنها سی تی اسکن است و می‌تواند توسعه موضعی و دور دست تومور را مشخص سازد.

• رادیوگرافی از قفسه سینه هم می‌تواند به گسترده‌گی تومور کمک نماید.

• عمل جراحی، گاهی اوقات ابزارهای فوق نمی‌تواند راهنمای خوبی برای تعیین مرحله بیماری باشند. ولی در هنگام جراحی جراح وضعیت کمی و کیفیت تومور را مشخص می‌کند. نواحی نزدیک و دور دست را به دقت ارزیابی می‌کند و با این عمل ضمن برداشتن تومور، مرحله بیماری هم مشخص می‌شود: بر این اساس ضمن درمان به کارگیری روش‌های دیگر درمان هم مشخص می‌شود.

درمان سرطان کولون و رکتوم

از آن جا که علائم بیماری متفاوت و گسترده است و هم چنین بیماری می‌تواند در مراحل مختلف باشد. روش درمان نیز می‌تواند متعدد و بر اساس شرایط باشد. آن چه بیش از همه نوع درمان را تعیین می‌کند مرحله‌ای است که بیمار در آن قرار دارد. واضح است اگر در مرحله صفر و حتی I,II باشد تنها برداشتن بافت درگیر شده توسط آندوسکوپ و یا عمل جراحی کافی و کامل است. ولی زمانی که بیماری قسمت‌های مختلف را درگیر کرده است. یک نوع درمان نمی‌تواند پاسخگو باشد. لذا روش‌های مختلف درمانی باید کمک گرفت. معمولاً درمان سرطان کولون و رکتوم نیاز به یک تیم پزشکی دارد. این تیم شامل متخصص داخلی و یا جهاز هاضمه و یک انکولوژیست است. سایر اعضای تیم بسته به شرایط بیماری و مرحله آن شامل جراح و متخصص رادیوتراپی هستند. از آن جایی که یک درمان تکمیل کننده درمان قبلی است لذا لازم است از اقدامات دیگری از جمله شیمی درمانی و رادیوتراپی کمک گرفته شود. این نکته را باید بدانیم که درمان‌های ارابه شده اغلب مرحله‌ای است و هر مرحله مقدمه‌ای را برای مرحله بعد فراهم می‌سازد. این که کدام روش اولویت دارد بستگی به مرحله بیماری و محل درگیری دارد. لذا بیمار در مرحله‌ای از بیماری ممکن است فقط با یک متخصص در ارتباط باشد.

با این مقدمه متوجه می‌شویم مراحل درمان متفاوت و زمان بر است و از پیچیدگی‌های خاصی برخوردار است و این نکات پرسش‌های متعددی را در ذهن بیمار ایجاد می‌کند که شاید پاسخ به تمام آنها در یک مرحله ممکن نباشد. از سوی دیگر شناخت و پیدایش بیماری آثار روحی و روانی به همراه دارد. لذا درمان یک بیماری با روح آزاده و جسمی آسیب دیده مشکل خواهد بود. آن چه که می‌تواند روند بیماری را مناسب‌تر نماید و تأثیر بهتری داشته باشد همکاری متقابل بیمار و پزشک و مشورت‌های دو جانبه با توجه به شرایط جسمی، روحی، اجتماعی و اقتصادی بیمار است تمام عوامل فوق می‌تواند در روند و تأثیر درمان گذار باشند.

حمایت‌های افراد خانواده و دوستان تأثیر به‌سزایی در ارتقای روحیه بیمار دارد و در چنین شرایطی بیماران نیاز به چنین حمایت‌هایی دارند، چرا که بخشی از درمان‌ها با کمک بستگان درجه اول ارابه می‌شود، لذا همراهی و آگاهی آنها، اساس مراقبت از بیماران است.

با این مقدمه به توضیح روش‌های مختلف درمانی در دسترس می‌پردازیم.

• جراحی

در سرطان کولون به مرحله بیماری در زمان تشخیص بستگی دارد، ولی اگر این سرطان در مراحل یک تا سوم باشد درمان جراحی اولویت دارد، در این روش درمان، ناحیه آزده روده برداشته می‌شود. این کار از انسداد خونریزی و احتمالاً پیشرفت بیماری تا حدی جلوگیری می‌نماید و علاوه بر آن زمینه را مناسب می‌سازد تا روش‌های دیگر درمان به راحتی اجرا شود بنابراین جراحی نقش مهمی را در زمان سرطان کولون دارد.

• شیمی درمانی

همان طور که اشاره شد درمان سرطان کولون و رکتوم چند مرحله‌ای است. اگر در ابتدا روش جراحی به کار گرفته شد. متعاقب آن نیازمند استفاده از شیمی درمانی و گاهی رادیوتراپی می‌باشیم. شیمی درمانی گاهی لازم است و گرچه با عوارضی همراه است ولی نسبت به اثری که دارد انجام آن با ارزش می‌باشد. شیمی درمانی معمولاً به صورت دوره‌های درمانی و هر چند هفته یک بار انجام می‌شود و چند مرحله به طول می‌انجامد. در طی این مدت پزشک معالج، روند بهبودی و پیشرفت کار را ارزیابی می‌کند.

• درمان با اشعه یا رادیوتراپی

این روش درمانی در مورد سرطان رکتوم و هم چنین بخشی از سرطان کولون که به بافت‌های مجاور تهاجم یافته توسط شیمی درمانی و جراحی قابل ترمیم نیست، استفاده می‌شود. آثار مطلوب و موثر است. این روش درمانی توسط متخصص رادیوتراپی ارزیابی می‌شود و شامل مراحل متعددی است روند درمان بر اساس مرحله بیماری و وضعیت بیمار تدوین و انجام می‌شود.

درمان سرطان رکتوم

سرطان رکتوم به دلیل خصوصیت محلی که سرطان در آن عارض می‌شود. درمان خاصی دارد. خوشبختانه با روش‌های نوین جراحی، اغلب جراحان قادر هستند تومورهایی را که با فاصله کمی از ناحیه مقعد و اسفنکتر قرار دارند. بردارند و به بیمار این امکان را بدهند که به طور طبیعی دفع داشته باشد. ولی گاهی اوقات به علت گستردگی و نزدیک بودن تومور به ناحیه مقعد، عمل جراحی مقدور نمی‌باشد. در چنین شرایطی اغلب ترجیح می‌دهند با انجام رادیوتراپی و شیمی درمانی تومور را کوچک و جمع کنند و سپس در صورت لزوم جراحی انجام دهند گاهی اوقات به منظور تسهیل در کار، با عمل جراحی موقت و باز کردن سوراخی در جدار شکم تحت عنوان کولوستومی، به بیمار اجازه دفع راحت می‌دهد تا بتوان با اطمینان و راحتی بیشتر اقدامات شیمی درمانی و رادیوتراپی موضعی را انجام داد. نتیجه عمل بستگی به مرحله بیماری دارد، و در اغلب موارد می‌توان از درمان‌ها نتایج مناسبی را بدست آورد.

عوارض سرطان کولون و رکتوم

قطعاً این بیماری مهم و جدی به دو دلیل همراه با عوارض خواهد بود که شناخت این عوارض و راه‌های مقابله با آن‌ها می‌تواند از شدت این عوارض بکاهد و تحمل آن را امکان پذیر سازد. یکی از علل مهم ایجاد عوارض، خود بیماری است و آن هم بستگی به مرحله بیماری دارد، تهاجم به اعضای مجاور شکم و ارگان‌هایی مثل کبد می‌تواند با علائم مختلف در محدوده شکم و روده‌ها و اختلال در عملکرد کبد همراه باشد که در چنین شرایطی باید به وضعیت نوع عارضه پی برد و سپس در جهت آنها اقدام مناسب به عمل آورد.

بخش دیگر عوارض در اثر درمان‌هایی ارابه شده است. باید بدانیم که درمان‌های ارائه شده نمی‌تواند بدون عارضه باشد. زیرا که قصد از بین بردن سلول‌های بدخیم را داریم هر نوع روش درمانیم که بکار گرفته شود به سلول‌های سالم و اعضاء سالم نیز آسیب می‌رساند و لذا موجب عوارض ناخواسته می‌شوند.

عمل جراحی با تمام منافع که در جهت بهبود بیمار دارد گاهی اوقات می‌تواند همراه با عارضه باشد. نظر به این که ممکن است عارضه هم ایجاد شود لذا این گونه عوارض موردی است و لازم است با همکاری جراح و بیمار حل شود.

انجام شیمی درمانی هم بدون عارضه نخواهد بود. حالت تهوع، استفراغ، اختلال در عملکرد مزاج، بی‌اشتهایی، ریزش مو و تب از عوارض آن است که ممکن است تحمل در جلسات اول مشکل باشد. ولی به تدریج بیمار به آنها عادت می‌کند و به راحتی

روند درمان ادامه می‌یابد. عوارض شیمی درمانی به مرحله بیماری و نوع مدت مصرف داروهای بستگی دارد که به کار گرفته می‌شود مشورت با پزشک متخصص شیمی درمانی و کسب اطلاع در این رابطه سودمند است. انجام اشعه درمانی و یا رادیوتراپی هم با عوارض موضعی از جمله نفخ، سوزش و درد علائم فوق اغلب موقتی است و با تجویز داروهای لازم تسکین و بهبود می‌یابد.

نکته مهم

تمام مراحل شیمی درمانی، عوارض بیماری و خود بیماری ممکن است درد ایجاد نماید. بر اساس نوع عارضه درد ایجاد می‌شود که اولین گام شناخت عارضه و رفع آن و تسکین درد است. ولی اگر در کوتاه مدت این مهم مقدور نباشد. لازم است از مسکن‌های مختلف در جهت تسکین درد استفاده کنید و نگذارید درد موجب سلب آرامش و آسایش شما شود و مانع از انجام فعالیت‌های روزانه شما گردد. نتایج درمان و سیر بیماری چگونگی خواهد بود.

موفقیت در کسب نتایج درمانی و در نتیجه بهبودی بستگی کامل به مرحله بیماری در زمان تشخیص دارد. هر چقدر بیماری در مراحل ابتدایی تری تشخیص داده شود. نتایج بسیار درخشان‌تر و عالی‌تر خواهد بود. و هرچه به طرف مراحل سوم و چهارم پیش برویم به همان اندازه از نتایج درمان کاسته می‌شود. همکاری و قبول درمان‌هایی که در مراحل مختلف ارایه می‌شود و تحمل آنها نقش بسیار مهمی در نتیجه درمان و اثر بخشی آن دارد. و موجب می‌شود که شما زودتر به محل کار و زندگی خود برگردید. و فعالیت روزانه خود را آغاز نمایید.

با پزشک معالجتان در تماس باشید تا در هر مرحله درمانی بتوانید نتایج، عوارض و اقدامات درمانی را جویا شوید. به پزشک خود اجازه دهید تا با استفاده از روش‌های نوین درمانی بیماری را ریشه کن کند یا حداقل رشد آن را متوقف نماید تا بتوانید از سلامتی لازم برخوردار شوید.

یکی از نکات مهم که در نتایج درمان و هم چنین در سیر بیماری اثر دارد و وضعیت تغذیه و روحیه بیمار است. بیماری، عمل جراحی، شیمی درمانی و رادیوتراپی موجب بی‌اشتهای، نخوردن غذا و ضعف جسمی می‌شود و در نتیجه زمینه را برای پیشرفت بیماری فراهم می‌سازد راه مقابله با این مشکلات استفاده از تغذیه مناسب و سرشار از ویتامین و پروتئین است تحریک و ورزش کافی و داشتن روحیه بالا و اعتماد به نفس خود موجب می‌شود که استرس، تشویش و نگرانی از وجود شما بدنیه است بدانید که اگر بهترین درمان‌ها ارایه شود ولی شما از روحیه خوبی برخوردار نباشید، افسرده و بی‌اشتها باشید و همواره خمودگی را پیشه کنید. مقاومت بدن شما در مقابل بیماری کاهش می‌یابد و نه تنها بیماری پیشرفت می‌کند بلکه آثار درمان‌های ارایه شده با آن همه هزینه و سختی با اثر کمتری همراه خواهد بود.

با بیماری از نظر روحی و جسمی مقابله کنید. قطعاً در این مبارزه برنده شما هستید که با روحیه عالی قصد دارید تا سلامتیتان را به دست آورید. خداوند همراه شما خواهد بود. آیا این بیماری احتیاج به پیگیری دارد؟

همانطور که ذکر شد درمان این بیماری چند مرحله‌ای است و بر اساس نیاز و وضعیتی که بیمار دارد در زمان‌های لازم می‌شود. بخش اول درمان شامل سرکوب کردن و ریشه کن نمودن بیماری است که به وسیله عمل جراحی، شیمی درمانی و یا پرتو درمانی حاصل می‌شود ولی باید دانست گاهی اوقات سلول‌های بدخیم در جاهای مختلف بدن جایگزین می‌شوند و مدتی طول می‌کشد تا خود را ظاهر سازند و با علامت ساز شوند.

در ابتدا بیماری این سلول‌ها قابل تشخیص نیستند ولی به مرور زمان ممکن است فرصت رشد پیدا کنند و موجب عود بیماری شوند لذا عود بیماری یکی از ارکان مهم بیماری است و باید پیوسته مراقب بود تا اولاً از عود بیماری جلوگیری نمود، ثانیاً اگر عود به وقوع پیوست در کوتاه‌ترین زمان ممکن تشخیص داده شود و درمان‌های مناسب به کار گرفته شود لذا اصل پیگیری بیماری اساس مراقب و جلوگیری از عود است. بر این اساس هر چند ماه یک بار آزمایش‌هایی که مورد نیاز است درخواست می‌شود تا مراقبت بهتری صورت پذیرد.

در هر زمان بیمار دچار علائم و یا احساس ناخوش آیندی شود، لازم است پزشک معالج را در جریان آن قرار دهد و هر دو مطمئن شوند که عارضه مهمی وجود ندارد فراموش نکنید که مراجعه به موقع و تشخیص زودرس بهترین اثر بخشی را در معالجه بیماری شما خواهد داشت.

آنچه که بیمار باید از درمان بداند

خوانندگان ارجمند تاکنون تا حدی با کلیات و اصول درمان‌ها آشنا شده‌ایم گرچه کامل نیست و پرسش‌های متعددی در ذهن شما شکل گرفته است و هر بار این پرسش‌های متعددی در ذهن شما شکل گرفته است و هر بار این پرسش‌ها بیشتر می‌شود پرسش‌هایی در مورد نحوه درمانی، عوارض، تأثیر درمان، هزینه و این که توسط چه متخصصی ارایه می‌شود کنجکاوی شما را تحریم می‌کند.

اگر خدای نکرده شما دچار این بیماری هستید، به نکات زیر توجه فرمائید.

قبل از هر چیز می‌دانیم که ادامه زندگی با یک بیماری جدی کاری ساده و آسان نیست. چرا که در آینده، حرقه، اقتصاد و خانواده شما تأثیر گذار است و موجب نگرانی روز افزون شما می‌شود.

ولی اظهار نگرانی و غصه و غم مشکلی را حل نمی‌کند بلکه استرس که بر خورد و خانواده تحمیل می‌کنید موجب کاهش مقاومت ایمنی بدن شما می‌شود و احتمال دارد در پیشرفت بیماری تأثیر جدی بگذارد. و از سوی دیگر اگر از صبر و شکیبایی لازم برخوردار باشید و بیماری را بپذیرید، آن وقت اوقات خوبی خواهد داشت و علاوه بر آن تأثیر روش‌های درمانی بسیار موثرتر خواهد بود. مقاومت بدن شما افزایش می‌یابد و این مجموعه دست به دست هم داده تا شادابی و سلامتی را برای شما فراهم سازد در چنین شرایطی حمایت افراد خانواده، دوستان و نزدیکان می‌تواند به وجود آوردن شرایط مطلوب تأثیر گذار باشد و به شما امکان این را می‌دهد که بتوانید در زمان مناسب از این حالت پر استرس و نگرانی عبود کنید و مجدداً به زندگی طبیعی خود باز گردید.

سرگرمی‌هایی مورد علاقه، ورزش، مسافرت، مطالعه، شنیدن موسیقی و هر آنچه که موجب انحراف افکار شما از بیماری شود در جای خود تأثیر به‌سزایی خواهد داشت.

منبع مورد استفاده نشریه دانستیهای سرطان سال 6 شماره 16-15 تلفن 22056843